

Oxfam

Eindevaluatie Pijler 8

DGD programma 2017-2021

25/5/2022

Barbara Janssens

Jan Verbelen

DBP PARTNERS

INHOUDSOPGAVE

INHOUDSOPGAVE	2
LIJST MET AFKORTINGEN EN BEGRIPPEN	3
INLEIDING.....	4
METHODOLOGIE	6
ANALYSE EN BEVINDINGEN.....	8
1. Effectiviteit.....	9
1.1. Inzetbaarheid van de methodieken.....	12
1.2. Welke acties zijn succesvol voor de scholen?.....	13
1.3. Bereik binnen de scholen.....	15
2. Impact	16
2.1. Welke verandering is volgens de leerkrachten die deelnamen aan de activiteiten opgetreden bij de leerlingen die bereikt werden?	16
2.2. Welke verandering is volgens de leerkrachten die deelnamen aan de activiteiten opgetreden bij hun zelf?	19
2.3. Belang van de pedagogisch-didactische insteek.....	20
2.4. De link met eindtermen	22
3. Duurzaamheid.....	23
4. Relevantie	27
4.1. Corona impact.....	27
4.2. Gezondheidsbeleid van Crevits (2016)	29
4.3. Impact van duurzaamheid en korte keten op de scholenwerking	30
CONCLUSIE	31
AANBEVELINGEN.....	34
Bijlages	36

LIJST MET AFKORTINGEN EN BEGRIPPEN

WoS Wereldwinkels op school:

Een Wereldwinkel op School (WoS) is een actiegroep van scholieren in het secundair onderwijs. Een WoS thematiseert de uitdagingen die de wereldhandel kent (en sinds de integratie met Oxfam-Solidariteit in 2020 kunnen ook de klimaatproblematiek, genderthema's of sociale economie onderwerp zijn van debat). De scholieren worden vaak ondersteund door de medewerkers van de lokale Oxfam-Wereldwinkels, en worden gestimuleerd om deel te nemen aan de scholenactie van Oxfam, tijdens de Week van de Fair Trade in oktober. Een WoS ontvangt een startkit met een karrevracht van actietips, lespakketten, en inkleding voor het populairste actiemodel; een winkeltje met producten van eerlijke handel. Een WoS kent geen rigide controlekader of criteria. Toch is een minimum van 1 actie per maand gevraagd. Er zijn momenteel tussen de 150 en 200 actieve WoS in Vlaanderen en Brussel. [Lees hier meer over WoS.](#)

Scholenactie:

De scholenactie van Oxfam-Wereldwinkels wordt elk jaar tijdens de Week van de Fair Trade in oktober, aangeboden aan elke Nederlandstalige lagere, secundaire en hogeschool in België. Dit gebeurt steeds in het kader van de lopende Oxfamcampagne. Vaak gaat dit over de problemen die Zuiderse producenten ondervinden binnen het geheel van een bepaalde productketen. De scholenactie prikkelt steeds tienduizenden leerlingen, en faciliteert lessen voor 10 à 20.000 leerlingen. Het model kent al jaren een groei. In 2021 namen 242 scholen deel. Zo'n 30 à 40 % van de deelnemende scholen hebben een WoS-werking. Aan de actie is een wedstrijdelement gekoppeld, met steeds een zestal scholen die als laureaat een award in ontvangst mogen nemen. [Lees meer.](#)

BaO Basisonderwijs

SO Secundair onderwijs

Kahoot! Dit is een onderwijsplatform uit Noorwegen. Kahoot! werkt met multiple choice-quizen genaamd kahoots.

INLEIDING

In september 2021 gingen Levuur en Indiville samen aan de slag om de eindevaluatie voor het DGD-programma 2017-2021 vorm te geven. De focus ligt op sensibiliserende activiteiten binnen de schoolse context (lager en middelbaar).

Kinderen en jongeren staan centraal in het achtste resultaat van het DGD- programma. *“Kinderen, jongeren en jongvolwassenen (3-26 jaar) hebben inzicht in het concept oneerlijkheid (in een mondiale context) en/of in de impact van wereldhandelsregels op kleine landbouwproducenten in het Zuiden en op het milieu”.*

Deze evaluatie draagt bij aan een overkoepelende summatieve evaluatie van het DGD- programma van Oxfam 2017-2021. De evaluatie dient langs de ene kant voor verantwoording naar de donor toe daarnaast dient de deze evaluatie om lessen te trekken voor verdere operationalisering van programma's en projecten. De resultaten van de evaluatie moeten dienen om de Theory of Change verder uit te diepen.

Het resultaat moet inzicht geven in: hoe kan Oxfam het scholenwerk performanter maken, hoe de relevantie van de bestaande modellen (WoS en scholenactie) kan vergroot worden en hoe de modellen gebruiksvriendelijker kunnen gemaakt worden. De analyse van de resultaten volgt de indeling van de hoofdvraagstelling omtrent effectiviteit, impact, duurzaamheid en relevantie.

Effectiviteit

1. In hoeverre zijn onze vooropgestelde doelen bereikt?
2. Wat waren belangrijke factoren die invloed hadden op het al dan niet bereiken van onze doelstellingen?
3. Bereiken de activiteiten de vooropgestelde doelgroepen (en iedereen binnen de doelgroep)?

Impact

1. Welk verschil is er bereikt bij de doelgroepen?
2. Hoe heeft het project bijgedragen aan deze resultaten?

Duurzaamheid

1. Hoe duurzaam zijn de ontwikkelde modellen (Wereldwinkel op School en Scholenactie)?
2. Leerkrachten: werden de boodschappen uit de scholenacties en de ontwikkelde lesmaterialen geïntegreerd in de lesplannen van de bereikte leerkrachten?
3. Leerlingen: is er sprake van een vruchtbare voedingsbodem voor het debat van morgen?

Relevantie

1. Wat is de relevantie van de scholenwerking, rekening houdend met eventuele veranderingen die zich in de loop van de uitvoering DGD-programma voordeden in de externe context (met een expliciete focus op eindtermen, leerplannen van de koepels en ander relevant beleid) of binnen de organisatie?
2. Hebben deze veranderingen een effect gehad op de relevantie van het scholenwerk en hoe is er hiermee omgegaan?

Bij het onderzoeken en uitschrijven van het rapport merken we dat er linken zijn tussen de verschillende deelthema's, dat deze aanvullend zijn op elkaar en dat bepaalde thema's dan ook soms op verschillende plaatsen terug te vinden zijn. De indeling gebruikt in dit rapport is in die zin een analytisch-theoretische indeling/kader.

METHODOLOGIE

Om het achtste resultaat van het DGD- programma *“Kinderen, jongeren en jongvolwassenen (3-26 jaar) hebben inzicht in het concept oneerlijkheid (in een mondiale context) en/of in de impact van wereldhandelsregels op kleine landbouwproducenten in het Zuiden en op het milieu”* te kunnen evalueren werd beslist om een kwantitatieve en kwalitatieve analyse te doen.

Rond de scholenactie doet Oxfam een jaarlijkse bevraging. Vanuit deze achtergrond is beslist, samen met Oxfam, om ons in een kwantitatieve analyse te beperken tot de WoS en in een kwalitatieve analyse zowel de WoS dan de scholenactie mee in de scope te nemen. Voor het aantal deelnemers aan de scholenactie en voor het aantal deelnemende scholen aan de WoS (zie bijlage 2). Ook bijkomende cijfergegevens rond gebruik van materiaal is daar terug te vinden.

Bijkomend hebben we ons vooral toegespitst op de schoolse context. Dit betekent dat we de vrijwilligers die actief zijn in de wereldwinkels en in contact zijn met de scholen, niet mee hebben opgenomen in de bevraging.

Het evaluatiekader werd vormgegeven samen met een aantal belangrijke stakeholders op het terrein in een kick-off op 19 oktober waarbij de luiken effectiviteit, impact, duurzaamheid en relevantie verdere invulling kregen.

Voor de kwantitatieve analyse werd een vragenlijst ontworpen die deels vragen bevatte van de door Oxfam in het verleden ondernomen enquête over de WoS. Andere vragen werden specifiek ontworpen om het centrale doel van deze evaluatie van informatie te voorzien en spitsten zich toe op de beoogde effecten van de WoS. De doelgroep van de bevraging bestond uit leerkrachten (en directies) en de betaalde educatieve krachten die werkzaam zijn in de wereldwinkels. De individuele leerlingen werden niet bevraged. Deze keuze werd gemaakt omwille van het feit dat personen jonger dan 16 jaar wettelijk alleen kunnen bevraged worden mits expliciete toestemming van de ouders/voogd. Leerkrachten kregen dus vragen in de enquête waarin hen werd gevraagd een inschatting te maken van gedrag en houding van leerlingen. De enquête werd gelanceerd op 12/01/2022 via een mailing die Oxfam ondernam naar 300 leerkrachten actief in de WoS voor het secundair onderwijs, 400 ex-deelnemers aan de scholenacties (secundair onderwijs en basisonderwijs) en 140 personen die geabonneerd zijn op de Facebook groep ‘leerkrachten voor eerlijke handel’. De respons op de vragenlijst lag erg laag meteen volgend op de mailing: slechts 8 personen vulde de vragenlijst in, waarvan 1 slechts gedeeltelijk. Op 18/01/2022 werd door Oxfam een ‘friendly reminder’ uitgestuurd om de respons aan te zwengelen. Het effect hiervan bleef echter grotendeels uit. De enquête werd afgesloten op 21/02/2022 en het aantal respondenten was uiteindelijk in totaal 95. Van deze 95 respondenten vulden 48 personen de vragenlijst volledig in (completes) en haakten 47 respondenten in de loop van het invullen af. Dat weerspiegelt zich in de cijfers van dit rapport met wisselende aantallen respondenten waarop grafieken gebaseerd zijn. Op het einde van de vragenlijst werd een vraag gesteld om deel te nemen aan de focusgroep gesprekken. Respondenten konden zich hiervoor vrijwillig aanmelden. In totaal werden 9 mensen op deze wijze gerekruteerd voor de focusgroepen.

In het kader van de kwalitatieve analyse vonden er 6 focusgroepen plaats. Er werden 28 mensen bevroegd (5 educatieve krachten uit de wereldwinkels, 5 leerkrachten uit de lagere school en 18 leerkrachten uit het secundair onderwijs waaronder 1 directie). In het secundair onderwijs waren zowel ASO/BSO dan TSO- groepen vertegenwoordigd. Er was een mix van scholen uit meer stedelijke en rurale gebieden. Al de educatieve krachten uit de wereldwinkels deden hun inbreng (4 online en 1 iemand via verslag nadien). Aanvankelijk was ervoor gekozen om aparte groepen te voorzien van mensen die enkel inzetten op WoS of op scholenactie en een gemengde groep te voorzien. In de gesprekken was het niet relevant om deze opdeling te behouden omdat er vaak in de school toch een combinatie van werkvormen aanwezig was.

De focusgroepen vonden plaats in het najaar van 2021 en de eerste maanden van 2022. Iedereen die zich kandidaat had gesteld (via de vragenlijst) en of via een oproep vanuit het hoofdkantoor kon deelnemen. De gemiddelde grootte was 4 à 5 personen en we spraken online af gedurende een uur. Ondanks het feit dat Corona nog volop aanwezig was in de scholen hebben toch heel wat personen zich hiervoor vrijgemaakt. Er werd een extra groep voorzien voor diegene die erg geïnteresseerd waren maar op de vooropgestelde momenten niet konden. Door het feit dat de groepen niet te groot waren, kon er echt in de diepte ingezoomd worden op een aantal belangrijke kwesties (zie verder). Informatie uit de focusgroepen wordt in de tekst weergegeven in schuin gedrukte tekst. Dit zijn de meest informatieve citaten.

Grenzen aan het onderzoek

Omdat geen steekproefkader voorhanden was en de achterliggende populatiekenmerken ongekend zijn, is het ook niet mogelijk om een representativiteit in te schatten. De respons is bovendien laag. Bijgevolg moet met de nodige voorzichtigheid omgesprongen worden met de resultaten van de survey. Daarom zullen tendensen in de antwoordverdelingen de focus zijn, en niet meteen de verschillen in percentages. Door de mixed mode aanpak van een survey en focusgroepen, kunnen de tendensen wel betekenisvol zijn als een kwantitatief antwoordpatroon wordt bevestigd in het kwalitatieve onderzoek.

Impact van corona

Tijdens de periode dat de gegevensverzameling liep, was ons land in een vierde corona golf. Dat heeft zonder twijfel een impact gekend op de respons. Er was ook heel wat 'coronamoehheid' te merken in de samenleving. In het onderwijs lag de nadruk in de scholen vaak op het laten functioneren van de basiswerking.

ANALYSE EN BEVINDINGEN

De analyse van de resultaten volgt de indeling van de hoofdvraagstelling omtrent *effectiviteit, impact, duurzaamheid en relevantie*. De resultaten van de kwantitatieve bevraging (naar de Wereldwinkel op School) en de resultaten van de kwalitatieve bevraging worden geïntegreerd. Gezien de beperkingen van de survey resultaten (zie hoger), zullen deze vooral als indicatief cijfermateriaal worden gebruikt met een focus op tendensen die bevestigd worden in de focusgroep analyses. De analyse van het kwalitatieve onderzoeksmateriaal diept de bevindingen verder uit en voorziet deze evaluatie van reliëf. Op deze wijze wordt gekomen tot een analyse die breedte en de diepte van de resultaten aanreikt. De context van de evaluatie is pijler 8 van het DGD- programma:

Kinderen, jongeren en jongvolwassenen hebben inzicht in het concept oneerlijkheid (in een mondiale context) en/of in de impact van wereldhandelsregels op kleine landbouwproducenten in het Zuiden en op het milieu).

In de kwantitatieve en kwalitatieve analyse werd hier verder op ingezoomd met vragen rond effectiviteit, impact, duurzaamheid en relevantie.

1. Effectiviteit

Om de effectiviteit te evalueren, werden onderstaande vragen gesteld.

1. In hoeverre werden de vooropgestelde doelen bereikt?
2. Wat waren belangrijke factoren die invloed hadden op het al dan niet bereiken van deze doelen?
3. Bereiken de activiteiten de vooropgestelde doelgroepen (en iedereen binnen de doelgroep)?

Om te weten of de gebruikte werkvormen effectief zijn is beslist om te peilen naar de voornaamste redenen waarom scholen inzetten op WoS en/of scholenactie, de inzetbaarheid van de methodieken en het bereik binnen de scholen. De factoren die invloed hadden op het al dan niet bereiken van deze doelen zijn terug te vinden onder "relevantie".

Voornaamste redenen om deel te nemen

Basisonderwijs

Als opstap om te werken aan bewustwording met kinderen

"Het is een goede opstap om te werken rond oneerlijke handel en dan ook verder te kijken naar de Belgische producten en lokale boeren in de kijker zetten. Kinderen zeggen dat dit werkt, en dat ze er op letten."

"We willen de leerlingen bewust maken van de mechanismen, werking achter een aantal producten."

"We zetten hier vanuit de school op in met de werkgroep wereldburgerschap. Met het 6^e leerjaar Basisonderwijs gaan we altijd naar de lokale wereldwinkel. Vijf keer per jaar bieden we ook een Fair Trade product aan de kinderen en dit komt in elke klas aan bod."

Via kinderen de ouders sensibiliseren

"We willen via het lesgeven aan de leerlingen ook de ouders sensibiliseren. We merken dat dit werkt wanneer leerlingen komen tonen wat ze in de wereldwinkel gekocht hebben. Kinderen vragen 'waarom niet alles Fair Trade is?'"

"De ouders laten weten dat ze door kinderen meer 'Fair Trade' bananen moeten kopen en dat de kinderen de logo's herkennen. Ze gaan nadien ook met hun ouders naar de wereldwinkels."

Omwille van linken met de wereldwinkel

Een deelnemer geeft aan van er ingerold te zijn omdat de ouder van een collega, vrijwilliger was in de Oxfam wereldwinkel. *"Ik heb dit mee opgenomen en verder uitgebouwd. Wij bezoeken ook steeds de lokale wereldwinkel (rondleiding + bewustwording) en hebben daarnaast een project en een eigen wereldwinkel op school."*

Secundair Onderwijs

Pedagogisch – didactisch: linken naar bepaalde vakken

“Gestart omdat de doelen aansluiten bij het lessenpakket.”

“Duurzaamheid komt in veel vakken aan bod, de link is dan makkelijk gelegd in de les.”

“Het komt aan bod in het lessenpakket godsdienst (cacao en koffie).”

“De winkel is interessant voor het lessenpakket van economie: mee instaan voor inventaris, voorraad en beheer kassa + verkoop maar ook om het principe van eerlijke handel uit te leggen.”

“Het komt aan bod in aardrijkskunde: onderdeel van duurzaamheidsprincipes die we willen meegeven.”

Interessante linken tussen theorie en praktijk

“Inhoudelijke insteken in seminarie of lessen en de praktische insteek koppelen aan de winkel.”

“WoS is heel handig voor de leerlingen uit de B-stroom om de praktijk voor te stellen. De thema's worden aangeraakt in de cursus (in theorie), door daarnaast dan zelf een winkelkar om te bouwen, mee te doen aan acties wordt het concreet. Zo leren ze de problematiek en de begrippen kennen door ermee aan de slag te gaan.”

Mogelijkheid om transversaal linken te leggen binnen de school

“De mogelijkheid om vakoverschrijdend dingen aan te leren: organisatietalent, reclame, e-mails sturen... er komen veel aspecten bij kijken”.

“Transversale doelen met een sterke poot economie in de school waar ook graag aandacht is voor de poot duurzaamheid. Vaak bekijken leerlingen Oxfamproducten nog als 2de klas producten.”

Speelse manier om zaken bij te leren

“Vroeger werden er bij de jeugdbeweging altijd acties (spelletjes) gespeeld om bij te leren over Fair Trade. Deze leuke manier van leren en bijwerken wil ik ook graag doorgeven aan mijn leerlingen.”

“Week van de Fair Trade + integratieweek is een speelse manier om de leerlingen iets bij te leren (koffiebonen, quiz, chocolade, tattoos, Kahoot!,...)?”

“Op een aangename manier zoveel mogelijk leerlingen in contact brengen met de producten van Oxfam, waarom die handel, waarom Oxfam bestaat.”

Manier om de lokale wereldwinkel onder de aandacht te brengen

“Leerlingen weten steeds minder dat er een wereldwinkel is in een dorp. Ze kennen het niet meer. Als je reclame maakt, gaan ze toch.”

“Iemand geeft aan zelf vrijwilliger te zijn bij Oxfam en van daaruit daar aandacht aan te willen besteden op school.”

Verkopen

“Voor een aantal scholen is het verkoopargument ook erg belangrijk, geld in het laatje brengen.”

Manier om ouders te betrekken bij het thema van eerlijke handel

“Week van de Fair Trade: ouders krijgen een koffie aangeboden.”

Aandacht voor het ruimere wereldbeeld in de school

“We evolueren in onze samenleving steeds meer naar duurzaamheid.”

“Vanuit werkgroep zijn we betrokken bij projecten in het zuiden. We willen de leerlingen leren dat de dingen die we dagelijks eten, dat daar handen achter zitten en lokale boeren.”

“We willen leerlingen bewust maken dat producten die uit het buitenland komen, dat daar vaak veel werk achter steekt.”

1.1. Inzetbaarheid van de methodieken

Zowel WoS dan scholenactie worden als laagdrempelig ervaren. Het algemeen bewustzijn rond duurzaamheid wordt versterkt, leerlingen gaan er bewust mee om.

De voornaamste redenen om mee te doen vanuit de scholen is dat het concrete en actiegerichte methodieken zijn. Voor sommige scholen is het een vanzelfsprekende traditie, andere scholen willen inspikken op nieuwe tendensen als SDG's waardoor scholen naar concrete acties zoeken om deze mee te realiseren. Het zijn 2 modellen. De acties zijn heel zichtbaar op school en het wereldburgerschap, daar kunnen ze mee uitpakken. SDG's werden en blijven een grote opportuniteit om interessant en aanwezig te blijven, mits goed gekaderd vanuit Oxfam.

Het is een interessant model voor scholen om leerlingen zich te laten engageren voor een maatschappelijk doel, zonder dat dit buiten de schooluren moet. Bijkomend is het een leermiddel dat kan aangewend worden binnen bestaande vakken.

De aanwezigheid van goed materiaal en lessenspakketten wordt geapprecieerd.

Scholen doen meestal mee omdat het in de eindtermen vervat zit en soms kan het ook een leemte vullen in het lessenspakket.

Het is sterk dat Fair Trade producten nu ook te koop zijn in andere winkels. Dit leidt tot een groter bewustzijn en het is dan ook makkelijker om aan te kaarten bij de leerlingen.

In een aantal gevallen wordt er intensief samengewerkt met de dienst integratie vanuit de stad, wanneer zij iets organiseren krijgt de wereldwinkel op school ook een plaats en blijven ze komen. Het is een absolute meerwaarde wanneer de steden het concept mee promoten.

De educatieve krachten in de wereldwinkels merken dat er meer interesse is van jongere leerkrachten om iets te doen rond eerlijke handel. Dat is dankzij het educatieve werk dat al jaren gebeurt. Door het opbouwen van een netwerk kan je op termijn hiervan de vruchten plukken. De anciëns merken dat jongere leerkrachten graag bezig zijn met de WoS en dat dit niet enkel meer de leerkrachten godsdienst zijn maar ook leerkrachten economie, wiskunde,...

Daarbij wil men meer dan enkel komen luisteren. Er wordt meer belang gehecht aan interactieve werkvormen zoals rollenspelen, het inleven in situaties en doen aanvoelen wat oneerlijk is.

Het is belangrijk dat de pakketten af zijn m.a.w. dat de leerkracht er geen extra werk meer moet insteken.

1.2. Welke acties zijn succesvol voor de scholen?

Over het algemeen genomen vinden scholen acties succesvol wanneer het een goede methodiek is en er verschillende doelgroepen worden bereikt (leerlingen, bredere school, ouders), dat er een transfer is van iets doen naar een breder inzicht verwerven en dat er doorheen het hele jaar kan gesensibiliseerd worden.

Basisonderwijs

Een greep uit de antwoorden van succesvolle acties voor het basisonderwijs

“Met de klas naar wereldwinkel”

“De wereldwinkel in de klas (met een quiz)”

“Koffie verkopen aan de schoolpoort met onze leerlingenraad was een zeer succesvolle actie naar de ouders toe.”

“Het maken van affiches waar de leerlingen een foto mochten inzenden met een Fairtrade product. Dit was zeer succesvol bij de leerlingen, maar onrechtstreeks waarschijnlijk ook wel bij de ouders. Wij hebben graag iets concreets van thema, iets niet te moeilijk. Iets in de leefwereld van de leerlingen.”

Secundair onderwijs

Er is weinig meetinstrument om te weten of iets succesvol is, toch worden een aantal elementen door de deelnemers aangekaart.

De leerling wordt meer bewust van de thematiek

“De leerlingen worden niet afgeschrikt door de producten en ze kopen het nadien, ze zijn overtuigd van de kwaliteit.”

“Succes is als de leerlingen in gang schieten om te beslissen wat ze gaan kopen en hoe ze de prijzen gaan bepalen. Ze bekijken nadien ook de humane kant en bespreken het bv. verder in de cursus burgerschap.”

“Interessant is dat de leerlingen leren producten kiezen en de prijs betalen.”

“Koffieboon uitgedeeld aan de leerlingen (verschillende leden van de focusgroepen hebben hieraan deelgenomen) en via Smartschool geleidelijk aan de leerlingen informeren over

eerlijke handel en via bookwidgets werken. In opvolging daarvan kregen ze op de WoS plaktattoos.”

“Wij starten de verkoopmomenten pas na de week van de Fair Trade zodat de leerlingen eerst geïnformeerd zijn vooral ze beginnen verkopen.

“Op Smartschool zetten we filmpjes om de leerlingen warm te maken voor de producten van de WoS.”

De school wordt zich meer bewust van de thematiek

“Het is succesvol indien je het in een breder kader kan situeren maar daarvoor heb je meer didactisch materiaal nodig.”

“Leuk als we buiten de verkoop, de school laten praten over Oxfam, over eerlijke handel, over kinderarbeid.”

“Verkoop is altijd een succes, belangrijk is de link leggen naar de hele school dat eerlijke handel in de picture komt.”

De ouders worden meer bewust van de thematiek

“Er leeft de hoop dat de ouders ook mee gesensibiliseerd worden door wat de school doet.”

De verkoop is goed

In een bepaalde school wordt aangegeven dat de WoS zich enkel beperkt tot het verkoopgegeven, de actie is dan succesvol wanneer de omzet groot is en geld in het laatje brengt.

Meer algemene succesvolle acties

“De tattoos worden door verschillende scholen aangehaald als zijnde succesvol.”

“Aan de verkoop wordt een wedstrijd gekoppeld waar er antwoord moet gegeven worden op een aantal juist/fout vragen op een klein formuliertje, winnaars kregen een aankoop bon voor de wereldwinkel.”

“Op ons wereldfeest kwamen er altijd mensen uit verschillende organisaties (en ook van Oxfam) die uitleg kwamen geven.”

“Idee: zoek Fair Trade producten in een gewone winkel. De leerlingen beschouwen het nog soms teveel als een aparte winkel, het is belangrijk om ook linken te leggen naar gewone winkels.”

1.3. Bereik binnen de scholen

Over het algemeen wordt aangekaart dat de scholenwerking een breed publiek (ASO/BSO/TSO/KSO/BUSO) aanspreekt. We zien in de kwantitatieve bevraging dat er ook vanuit elk type onderwijs geantwoord is. De gehanteerde werkvormen worden aangepast aan de noden en behoeften van het doelpubliek.

2. Impact

Om de impact te evalueren van de Oxfam scholenwerking, werden volgende vragen geformuleerd:

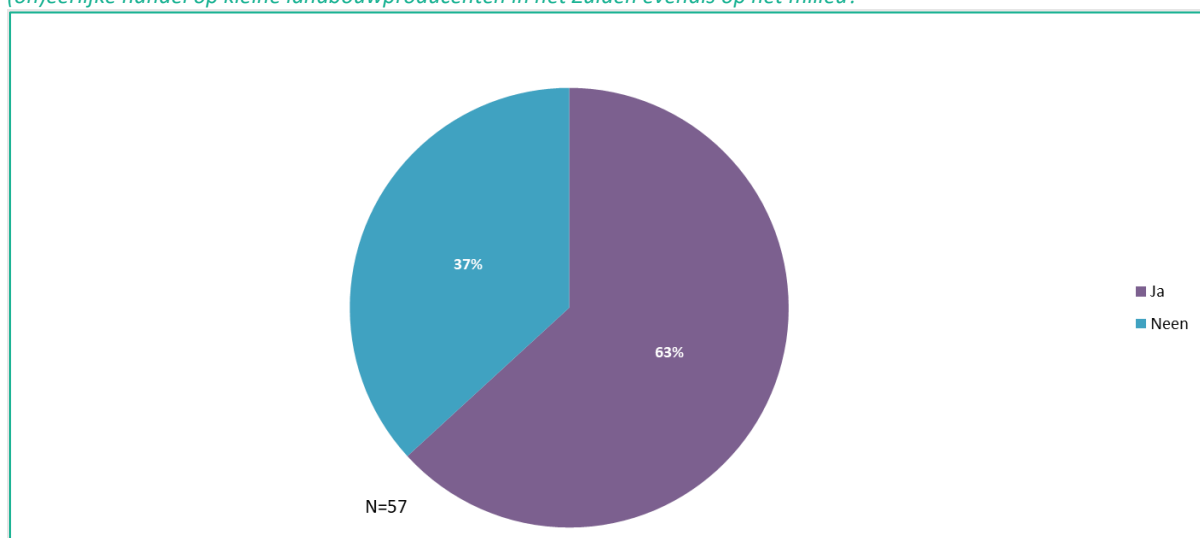
1. Welk verschil is er bereikt bij de doelgroepen?
2. Hoe heeft het project bijgedragen aan deze resultaten?

Daarnaast zoomen we hier ook verder in op de inbedding en gedragenheid van de scholenwerking binnen de school, we bekijken de lesmethodieken en de mogelijke linkjes die naar de eindtermen gelegd worden.

2.1. Welke verandering is volgens de leerkrachten die deelnamen aan de activiteiten opgetreden bij de leerlingen die bereikt werden?

In de survey werden specifieke vragen gesteld over de gepercipieerde effecten op leerlingen. Het gaat hier om de inschatting van leerkrachten van veranderingen bij leerlingen door actieve deelname aan het project WoS. Leerlingen werden zoals eerder vermeld (zie methodologie) niet rechtstreeks bevraagd in het surveyonderzoek.

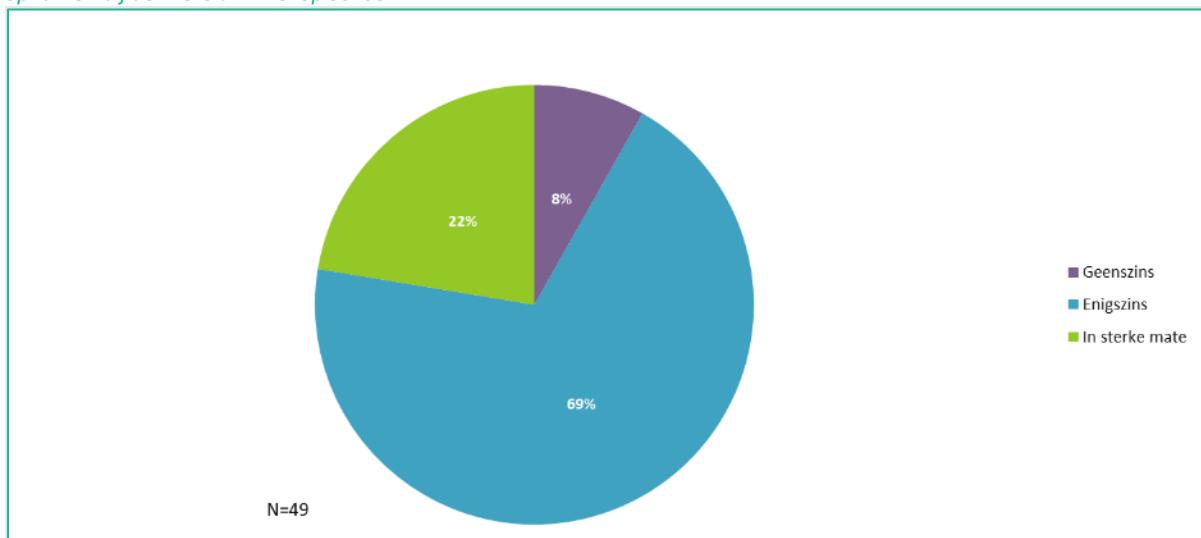
Werd een les gegeven aan de leerlingen die een actieve rol opnamen voor de Wereldwinkel op School over de impact van (on)eerlijke handel op kleine landbouwproducenten in het Zuiden evenals op het milieu?

De bevraging geeft de indicatie dat toch wel meestal een vorm van kennisoverdracht gebeurde door een les te geven over het centrale thema aan de actief betrokken leerlingen.

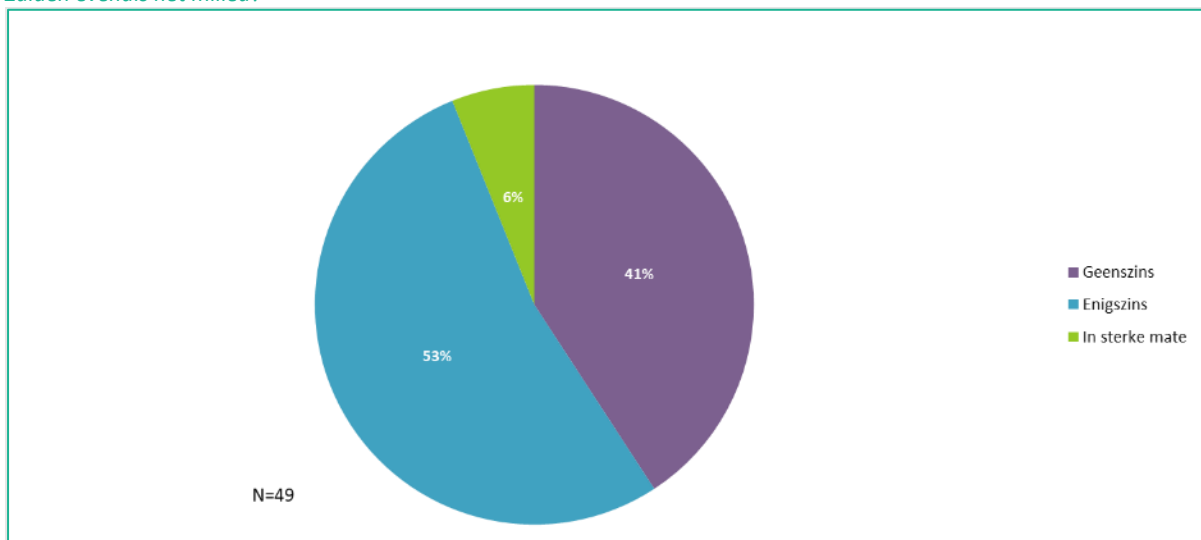

In welke mate denk je dat leerlingen zich meer bewust zijn geworden van (on)eerlijke handel en de impact op kleine landbouwproducenten in het Zuiden evenals op het milieu? Met leerlingen bedoelen we die leerlingen die een actieve rol opnemen bij de Wereldwinkel op School.

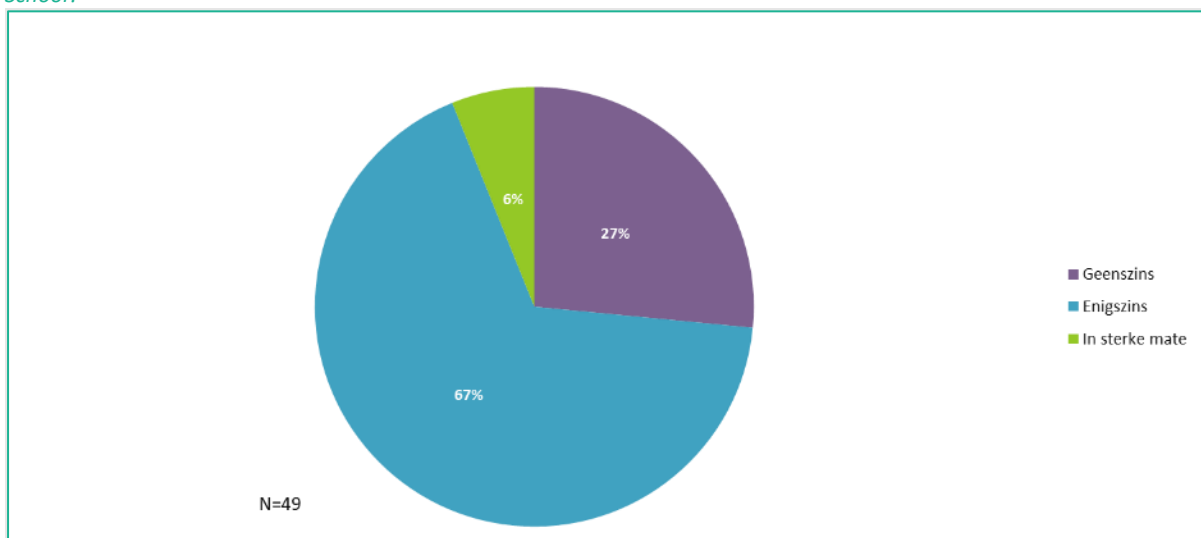
Leerkrachten schatten grotendeels in dat de leerlingen die actief betrokken waren, zich meer bewust zijn geworden van het centrale thema over (on)eerlijke handel. Ze schatten dat effect evenwel niet 'sterk' in.

Merk je dat leerlingen praten met elkaar over de impact van (on)eerlijke handel op kleine landbouwproducenten in het Zuiden evenals het milieu?

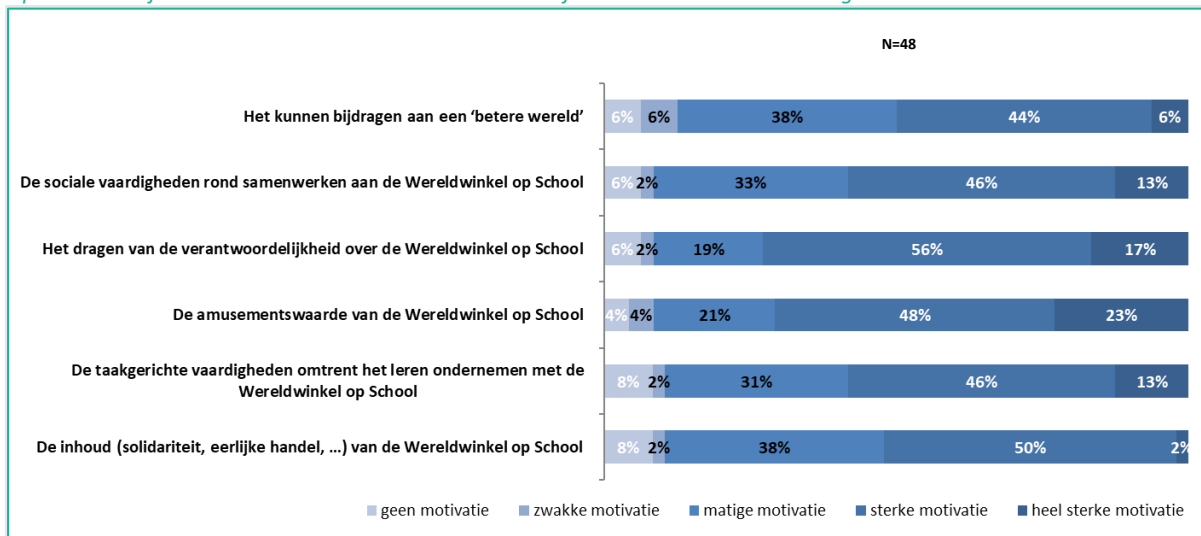
Of leerlingen ook met elkaar praten over het centrale thema, is een minder duidelijke tendens. Leerkrachten zien vooral dat er 'enigszins' effect is.

In welke mate denk je dat het koopgedrag veranderd is van de leerlingen die een actieve rol opnamen bij de Wereldwinkel op School?

Leerkrachten percipiëren een zeker effect op het koopgedrag van de actieve leerlingen. Ze schatten die impact wel eerder matig in ('enigszins').

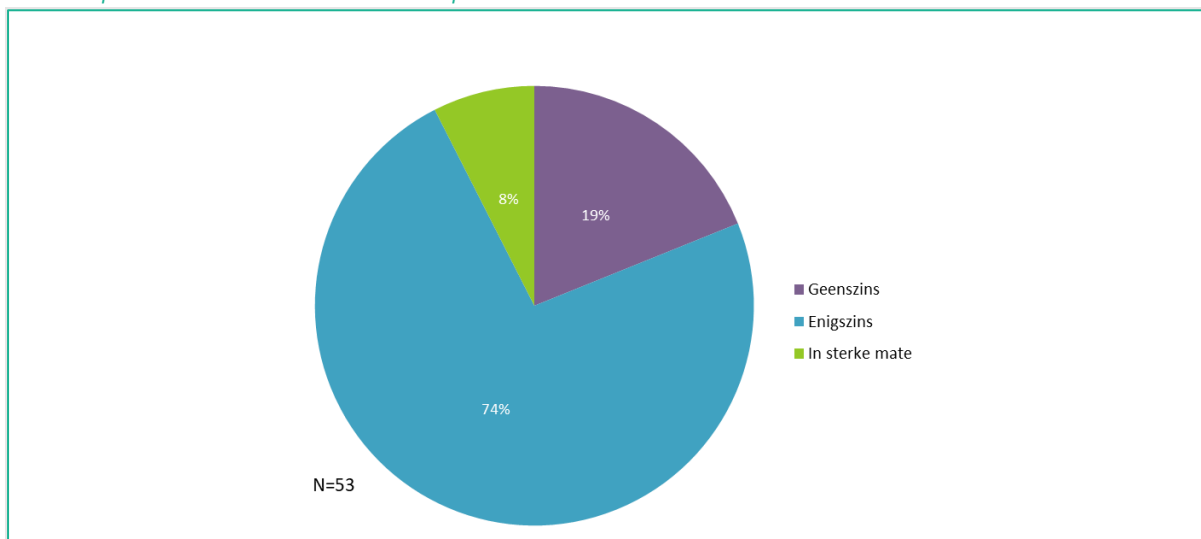
De volgende vraag gaat over de motivatie van de leerlingen die actief betrokken zijn bij de Wereldwinkel op School in het lopende schooljaar 2021-2022. Gelieve aan te duiden hoe je de motivatie van de leerlingen inschat voor onderstaande zaken:

Leerkrachten schatten de hoogste motivatie bij de actieve leerlingen voor de WoS in op vlak van de amusementswaarde en van het dragen van verantwoordelijkheid voor de winkel. Algemeen genomen wordt voor alle aspecten een sterke tot heel sterke motivatie gepercipiëerd bij de actieve leerlingen.

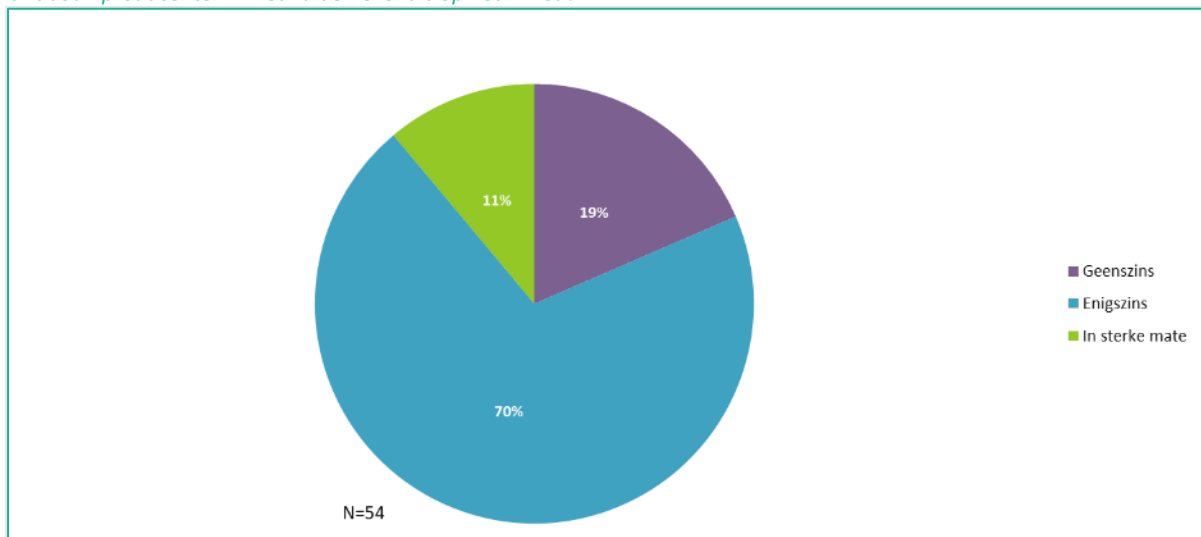
2.2. Welke verandering is volgens de leerkrachten die deelnamen aan de activiteiten opgetreden bij hun zelf?

In welke mate denk je dat de leerkrachten zich meer bewust zijn geworden van (on)eerlijke handel en de impact op kleine landbouwproducenten in het Zuiden evenals op het milieu?

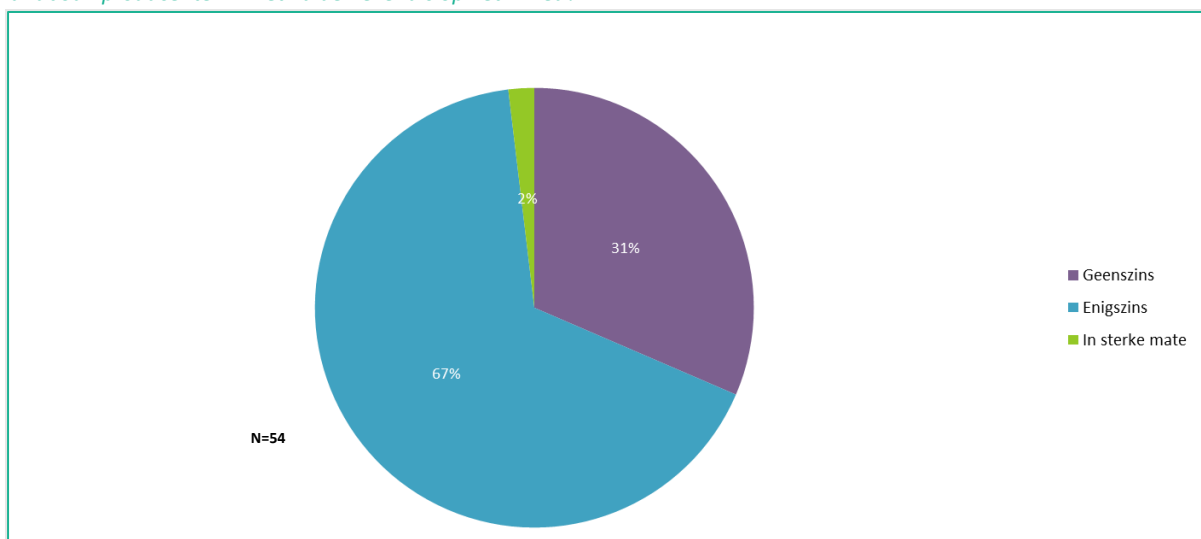
De 53 respondenten die op deze vraag antwoordden, tonen dat men vooral inschat dat er 'enigszins' een verhoogd bewustzijn is bij leerkrachten omtrent het centrale thema.

In welke mate merk je interesse bij de leerkrachten van de school in (on)eerlijke handel en de impact op kleine landbouwproducenten in het Zuiden evenals op het milieu?

Men percipieert toch een effect op de interesse van de leerkrachten voor de inhoud van de WoS. Men geeft aan dat in hoofdzaak 'enigszins' interesse te zien is bij de leerkrachten voor het centrale thema.

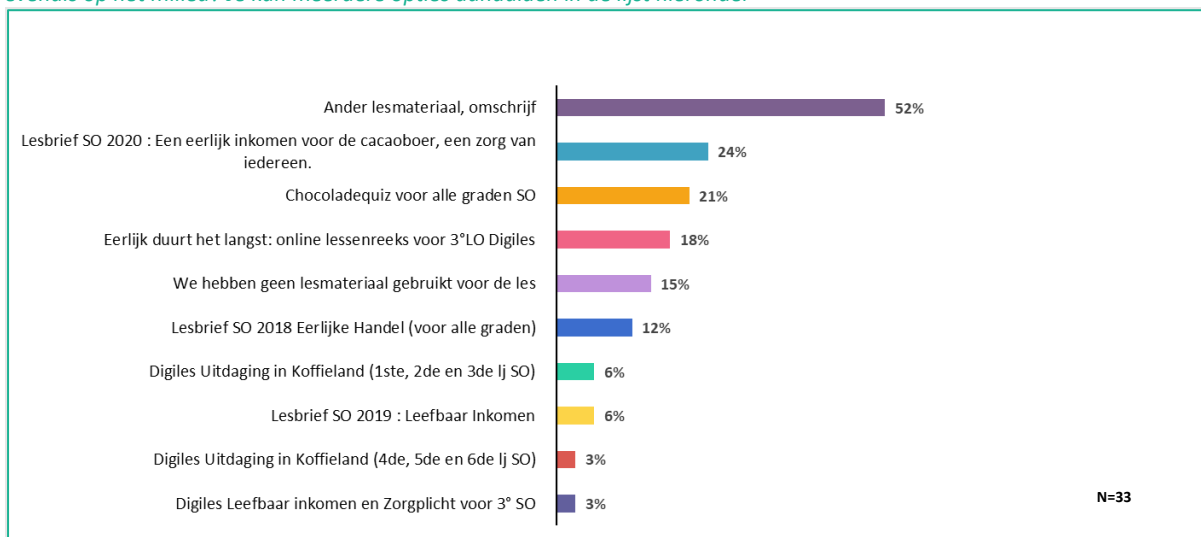
In welke mate merk je dat leerkrachten praten met elkaar over de impact van (on)eerlijke handel op kleine landbouwproducenten in het Zuiden evenals op het milieu?

Men heeft vooral de indruk dat er in een bepaalde mate ('enigszins') met elkaar onderling over het centrale thema van de WoS wordt gepraat. Op het niveau van de onderlinge communicatie tussen leerkrachten wordt dus impact gepercipieerd.

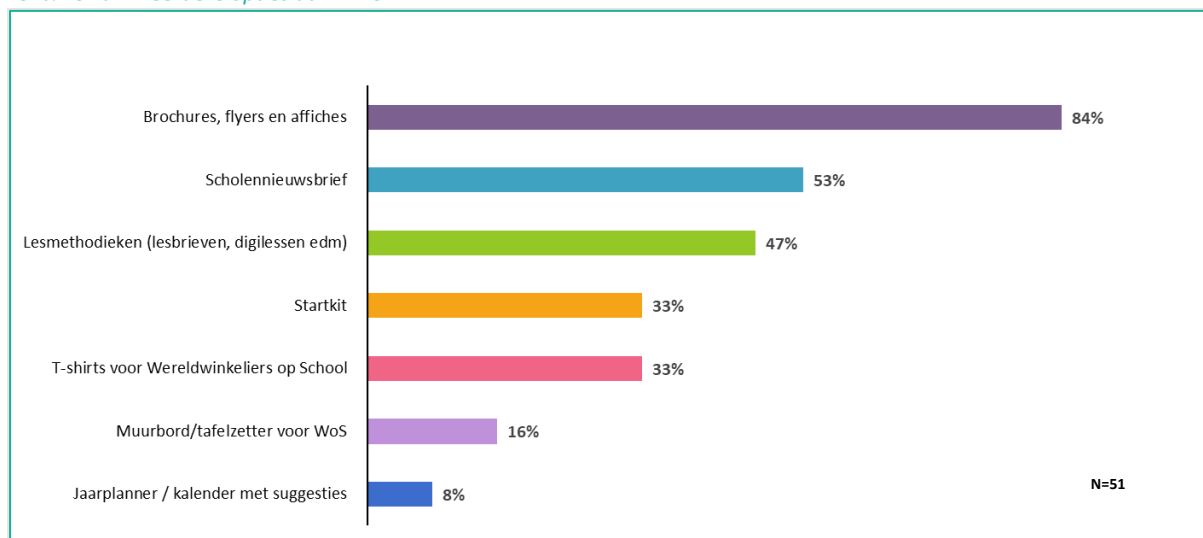
2.3. Belang van de pedagogisch-didactische insteek

Welk lesmateriaal werd gebruikt in de les over de impact van (on)eerlijke handel op kleine landbouwproducenten in het Zuiden evenals op het milieu? Je kan meerdere opties aangeven in de lijst hieronder

De tendens die uit deze grafiek kan worden gehaald is dat de helft van de respondenten die een les gaf over het centrale thema gebruik maakte van ander lesmateriaal dan datgene wat Oxfam aanbiedt. Dat gebeurt soms in combinatie met lesmateriaal van Oxfam.

Oxfam-wereldwinkels ondersteunt scholen met allerhande materiaal. Kan je aanduiden welk ondersteuningsmateriaal je kent? Je kan meerdere opties aanvinken

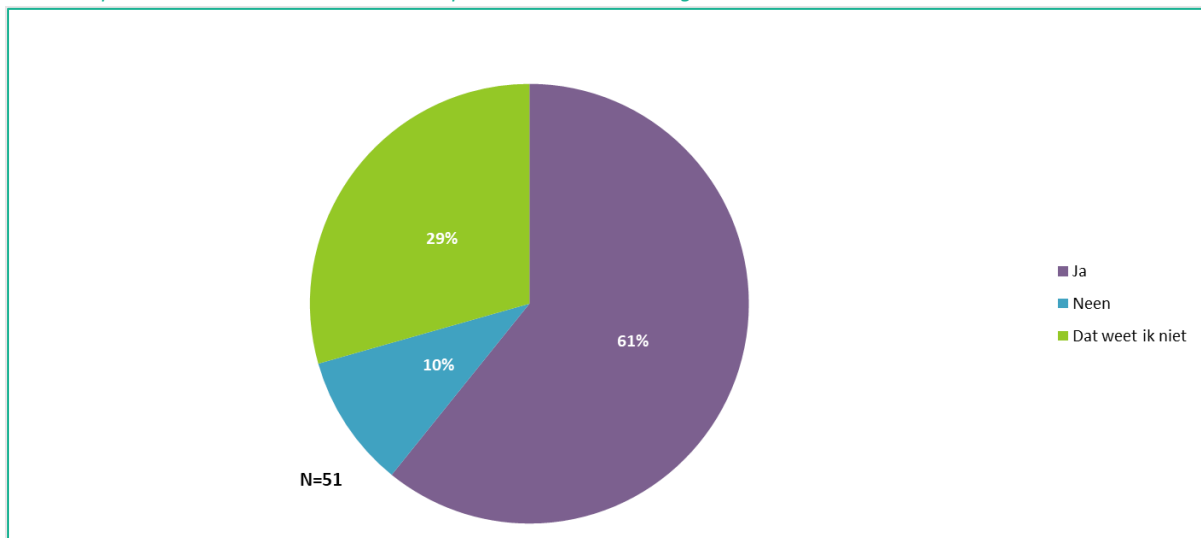
Het meest gekende materiaal betreft duidelijk de brochures, flyers en affiches. De scholennieuwsbrief is gekend door ongeveer de helft van de respondenten. De andere materialen zijn minder en weinig bekend.

Vanuit de focusgroepen kwam er een wisselende insteek rond de voorgestelde lesmethodieken. Een aantal vinden het goed, een aantal vinden het onvoldoende aangepast aan de doelgroepen waar ze mee werken, te moeilijk, te makkelijk,... De meeste scholen gaan shoppen op verschillende websites (Broederlijk delen, Kleur Bekennen, 11.11.11,...) om een lessenspakket samen te stellen. De perceptie leeft dat heel wat organisaties in hun eigen hokje zitten te werken. Het is belangrijk om niet steeds opnieuw het warm water uit te vinden maar de krachten te bundelen en onderling linken te leggen. Andere websites leggen vaak wel de linken naar de eindtermen. Ook de infosessies van de lokale wereldwinkels worden gebruikt.

Waar men het wel over eens is, is dat er veel mogelijkheden bestaan om via het aanbod vakoverschrijdende samenwerking te bevorderen voor het secundair onderwijs. Dat het belangrijk zou zijn om doorheen de gehele schoolloopbaan (van BaO tot en met SO) een aanbod te hebben en dat dit een positieve invloed zou hebben op de gedragenheid binnen de school.

2.4. De link met eindtermen

Wordt de verwerving van inzicht in het concept (on)eerlijkheid, (on)eerlijke handel en de impact op kleine landbouwproducenten in het Zuiden evenals op het milieu in verband gebracht met eindtermen?

Het aandeel respondenten dat in feite niet weet of er een link wordt gelegd met de eindtermen is vrij hoog. Daarnaast zegt 6 van de 10 respondenten dat WoS wel degelijk in verband wordt gebracht met eindtermen. Dit ligt in lijn met de antwoorden bij de focusgroepen. Er zou nog meer kunnen ingezet worden op het leggen van duidelijke linken tussen de eindtermen en het lesmateriaal maar ook ruimer naar WoS en de scholenactie. Dat zou veel leerkrachten en directies over de streep helpen om errond aan de slag te gaan. Ook de educatieve krachten vragen om hierin bijgeschoold te worden.

Basisonderwijs

“We linken hier zeker leerplandoelen aan. We hebben zelf gekeken naar de leerplandoelen en hieraan enkele lessen gekoppeld. Leuk zou zijn dat er lesmateriaal van Oxfam al gekoppeld zou zijn aan onze leerplandoelen, maar natuurlijk niet gemakkelijk met de verschillende netten. Dit zou voor ons heel wat tijd en energie uitsparen. Meer uitgewerkte thema’s, doe-opdrachten, filmpjes...”

Secundair onderwijs

“Samenwerken met de leerkrachten die Mens en Samenleving gaven heeft er in onze school (in het kader van de nieuwe eindtermen) voor gezorgd dat er meer inhoud werd gegeven aan de WoS. Zij vroegen lesfiches voor hun vakken rond eerlijke handel.”

“Wij doen als school altijd mee aan “Schrijf ze vrij” van Amnesty International, er is steeds een verwijzing naar de eindtermen. Dit is erg makkelijk voor klasleerkrachten. Dit moedigt ook aan om vanuit de leerplannen te denken.”

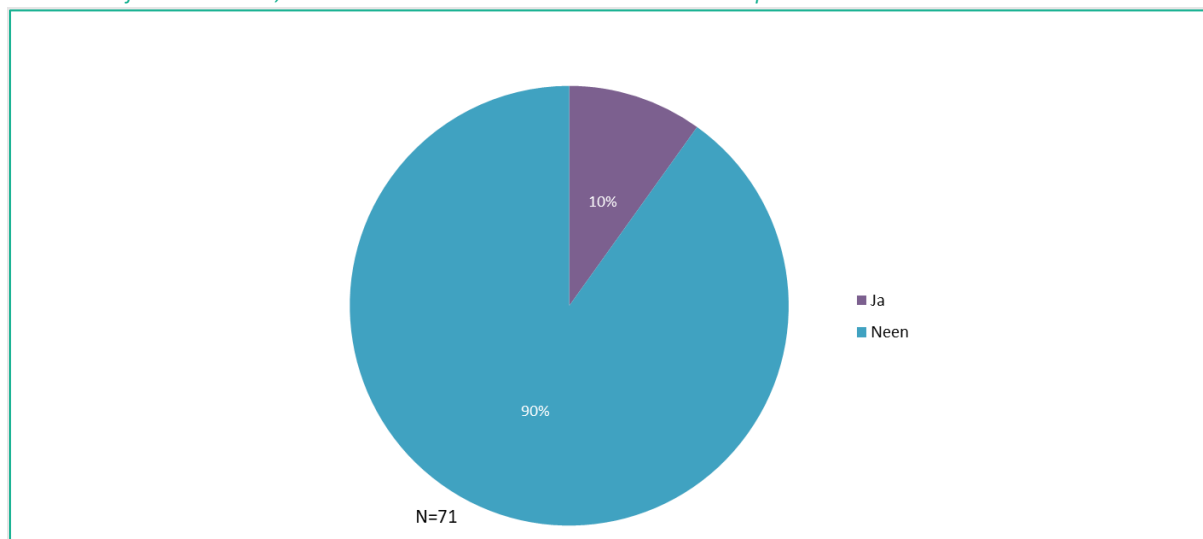
“We missen een stukje creativiteit om de bruggen te maken met de eindtermen en ook ruim te denken rond een mogelijk aanbod: linken duidelijker leggen met verschillende vakken: niet enkel binnen economie en godsdienst/zedenleer maar bv. ook interessante teksten voorzien voor in de lessen Nederlands, Frans, Engels, Aardrijkskunde, Project Algemene Vakken,... Projecten aanbieden waarin verschillende vakken aan bod komen (vakoverschrijdend)”.

“Bij het Katholiek onderwijs wordt er gewerkt met ZILL (Leerplan: Zin in Leven, zin in Leren). Dit zit verweven in alle doelen en in de eindtermen. Dit is makkelijk te koppelen aan acties die gebeuren.”

3. Duurzaamheid

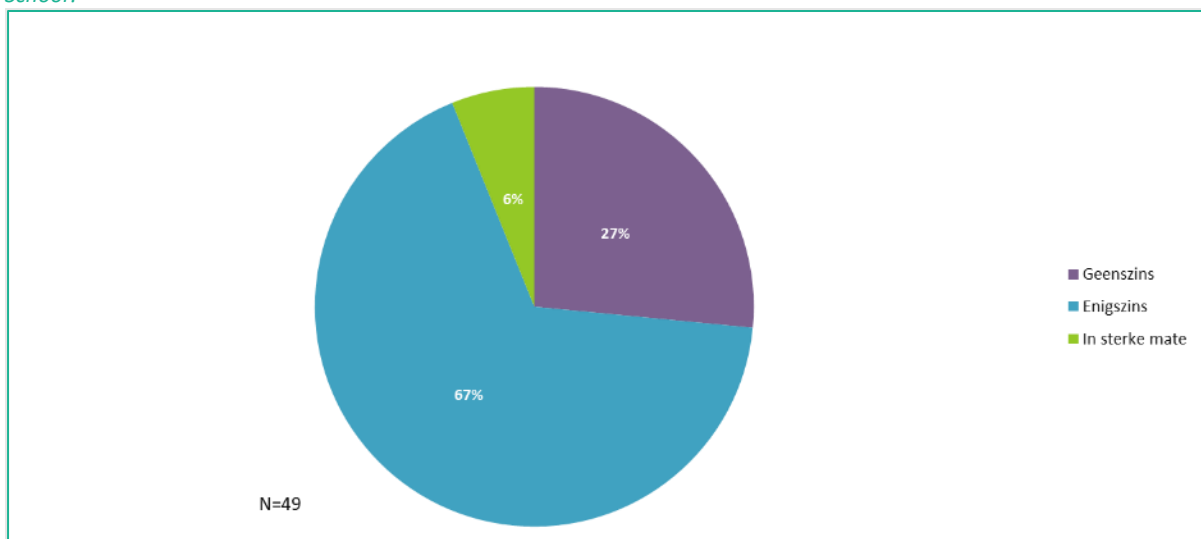
1. Hoe duurzaam zijn de ontwikkelde modellen (Wereldwinkel op School en Scholenactie)?
2. Leerkrachten: werden de boodschappen uit de scholenacties en de ontwikkelde lesmaterialen geïntegreerd in de lesplannen van de bereikte leerkrachten?
3. Leerlingen: is er sprake van een vruchtbare voedingsbodem voor het debat van morgen?

Is het schooljaar 2021-2022, de eerste keer dat de school een Wereldwinkel op School had?

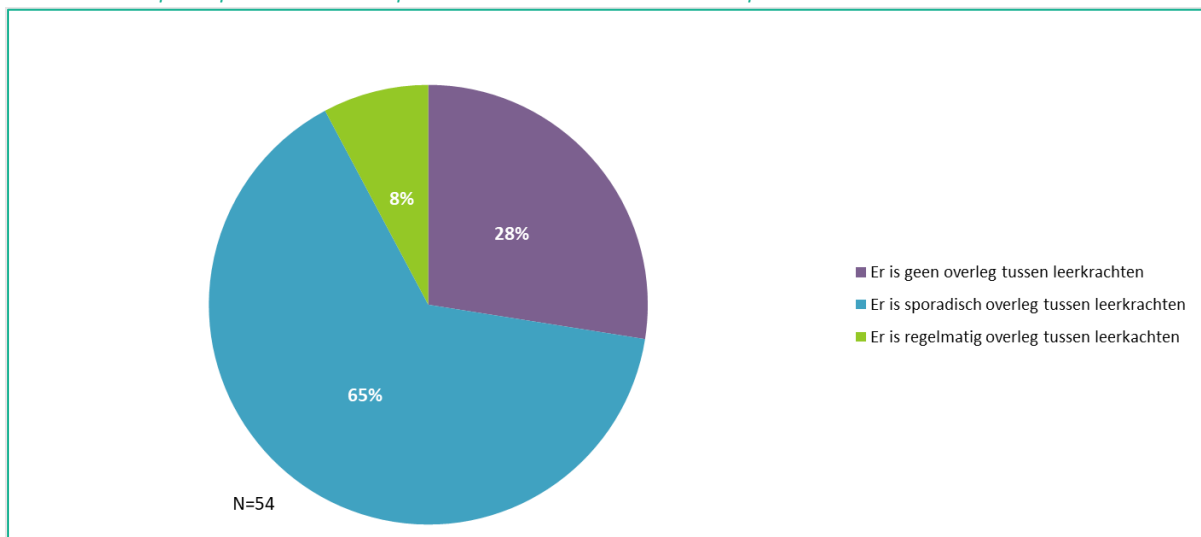
De grote meerderheid van de scholen (90%) die deelnamen aan de enquête rapporteren dat ze in het verleden al een Wereldwinkel op School hadden. Dat duidt in de richting van doorheen de tijd werkende duurzaamheid.

In welke mate denk je dat het koopgedrag veranderd is van de leerlingen die een actieve rol opnamen bij de Wereldwinkel op School?

Verandering van koopgedrag van de leerlingen, zoals ingeschat door de leerkrachten, kan ook beschouwd worden als een element van duurzaamheid. Leerkrachten schatten in dat het koopgedrag van de actieve leerlingen toch 'enigszins' veranderd is.

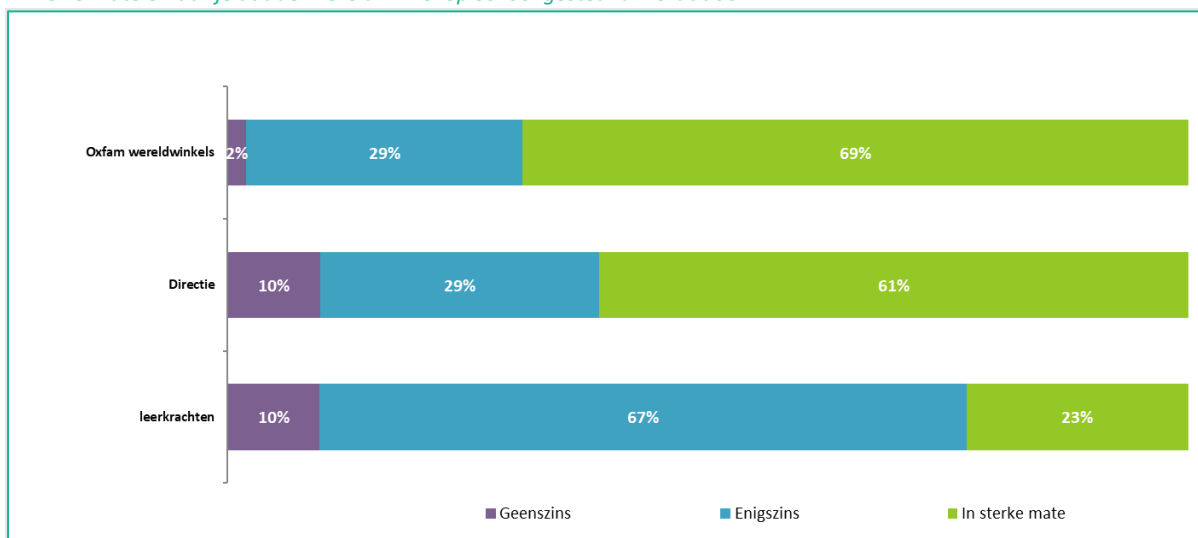
In welke mate overleggen leerkrachten met elkaar over de integratie in de lessen van het concept (on)eerlijkheid, (on)eerlijke handel en de impact op kleine landbouwproducenten in het Zuiden evenals op het milieu?

Overleg tussen leerkrachten is een aspect van duurzaamheid door inbedding in de dagelijkse schoolwerking. De meerderheid rapporteert dat leerkrachten overleggen, al is dat wel vooral sporadisch.

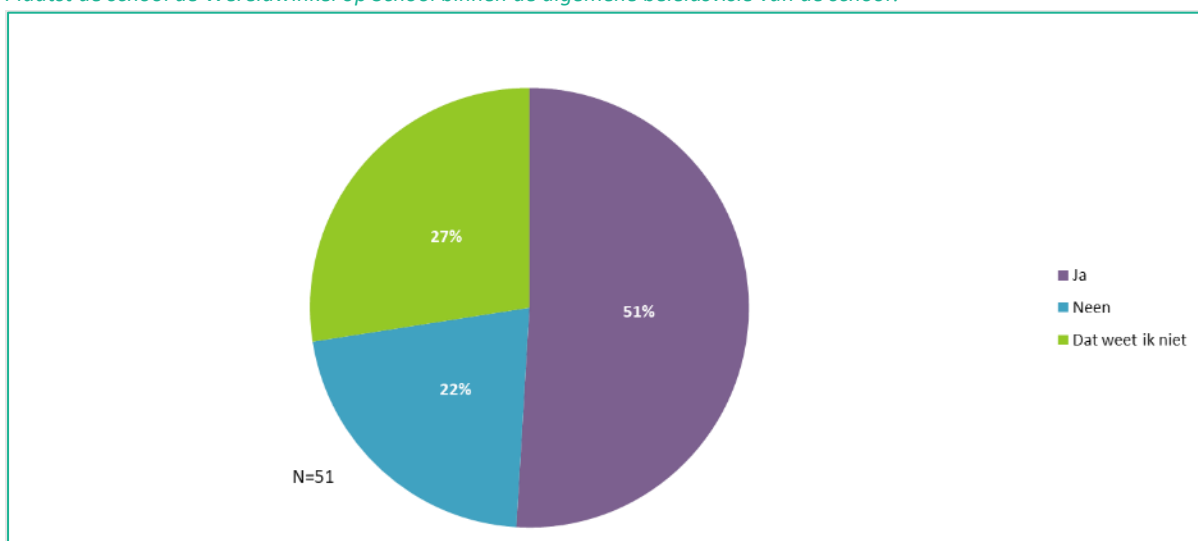

In welke mate ervaar je dat de Wereldwinkel op School gesteund wordt door:

Er wordt vooral 'in sterke mate' steun ervaren van directie voor de WoS. Dat duidt toch op een duurzaam draagvlak. Evenwel, als het op steun van leerkrachten aankomt, wordt die eerder 'enigszins' ervaren.

Plaatst de school de Wereldwinkel op School binnen de algemene beleidsvisie van de school?

Opvallend is dat 1 op 4 respondenten eigenlijk niet echt weet of WoS in de beleidsvisie van de school een plaats heeft gekregen. Ongeveer de helft van de respondenten antwoordt dat dit wel het geval is. Dit ligt in lijn met de input vanuit de focusgroepen. Het is regelmatig aanwezig in het pedagogisch project van een school en toch pakken ze er niet altijd mee uit. Verschillende keren wordt in de focusgroepen herhaald dat het interessant zijn om een Fair Trade label/charter te hebben voor scholen die zich inzetten om Oxfam in de kijker te plaatsen, Oxfam vriendelijk zijn. Dit zou ook het beleid in een school mee over de streep kunnen trekken om een extra inspanning te doen. Een aantal scholen worden door de stad als Fair Trade school erkend. Om er een breed gedragen geheel van te maken binnen de school wordt regelmatig de link gelegd naar het belang van een sterk uitgebouwd inhoudelijk aanbod rond de thematiek.

Basisonderwijs

“Als team functioneer je meestal beter. Een grotere inbreng, je kan elkaar aanvullen, elkaar verder stimuleren. We hebben een Milieu Op School (MOS)-werkgroep en een Fairtrade werkgroep. Eén gemotiveerde leerkracht lukt zeker ook, maar is enorm zwaar en minder lang vol te houden. Een externe ondersteuning kan zeker als aanvulling (de stad, de wereldwinkel... helpen ons hier ook zeker bij).”

“Op school wordt er gecommuniceerd rond het feit dat de wereldwinkel er is”

“We voorzien Fair Trade koffie in de lerarenkamer.”

Secundair onderwijs

“Voor een aantal scholen is Fair Trade ingebed in het aankoopbeleid (bij recepties, oudercontacten, koffiemachine in de lerarenkamer,...)”

“Het is niet altijd gemakkelijk om iedereen mee te krijgen op school. Heel vaak wordt het getrokken door een beperkt aantal mensen. Je ding doen wordt geapprecieerd maar het mag niet te veel vragen van anderen. We zijn een team van 4. Andere collega's hebben andere verplichtingen en verantwoordelijkheden op de middag. De taken worden verdeeld. Er zijn veel acties voor scholen, er wordt samen afgesproken wat met het hele team wordt uitgewerkt.”

“Het is soms wel een strijd om dit een plaats te geven binnen het schoolgebeuren”.

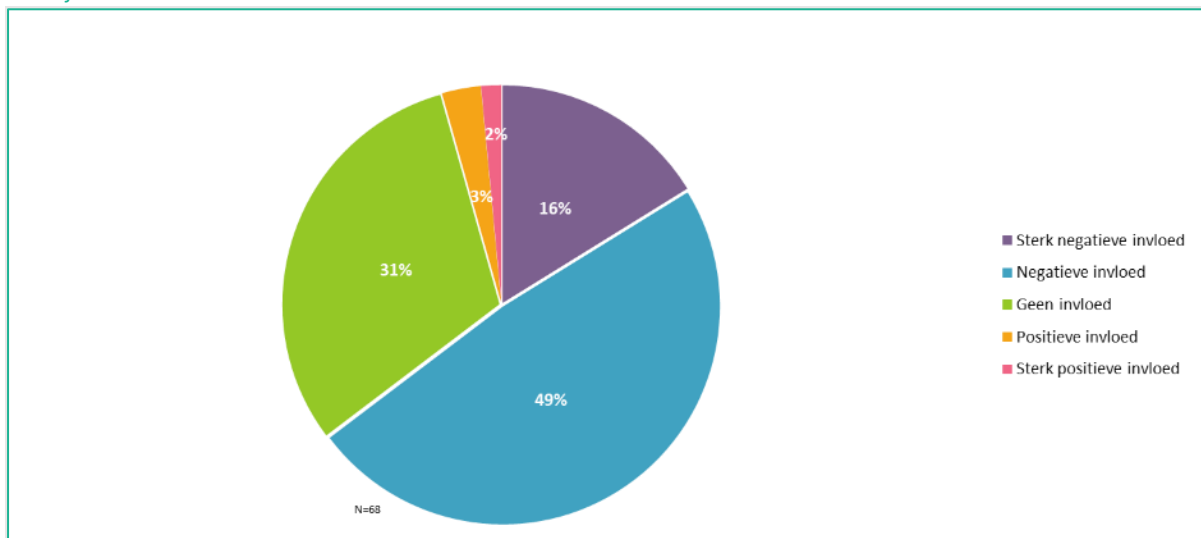
“In het verleden zijn we samengebracht met alle mensen die actief waren rond de WoS. Dit was heel nuttig: we kregen tips en raad om de winkel op school praktisch te organiseren. Per regio zo een moment organiseren is belangrijk om te kunnen uitwisselen met gelijkgestemden, aan elkaar suggesties te kunnen doen en bij elkaar te rade gaan.”

Om duurzaam te zijn is het belangrijk dat de scholenwerking goed lokaal is ingebed maar dat er ook gekeken wordt hoe goede praktijken, inspirerende praktijken school overstijgend kunnen uitgewisseld worden.

4. Relevantie

4.1. Corona impact

In welke mate heeft de Covid-19 pandemie een invloed gehad op de gehele werking van de Wereldwinkel op School in het schooljaar 2021-2022?

Dat er negatieve impact was van de corona pandemie behoeft geen twijfel. De meeste scholen die deelnamen aan de enquête rapporteren een (sterk) negatieve invloed op de werking van de WoS. Zowel voor het BaO dan voor het SO heeft dit impact gehad blijkt ook uit de focusgroepen.

“Het aanbod om naar de wereldwinkel te gaan viel weg.”

Basisonderwijs

In het BaO bedacht een school hiervoor volgende creatieve oplossingen:

“I.p.v. naar winkel gaan is een stukje winkel naar school gebracht (klas per klas bezoeken)”

“Online webshop uitgewerkt in volle Corona: iedereen klas overschrijdend bij betrokken, leren “om”denken, veel meer mensen werden betrokken (producten konden besteld worden (pre-order) bij de wereldwinkel, kinderen maakten reclame en ontwerpen design, kinderen konden geld tellen (wiskunde). Wereldwinkel zorgde voor materiaal, kinderen maakte pakketjes.

Secundair onderwijs

“Acties konden niet doorgaan.”

“Uit hygiënemaatregelen moest alles voorverpakt zijn, dit was niet duurzaam.”

“Alles is weggevallen bezoek aan Oxfam en degenen die bij ons kwamen van de wereldwinkel. Er was ook geen energie voor. Dit zijn dingen die erbij komen en ook als eerste wegvallen.”

“Geen derden laten komen om over Oxfam te spreken.”

“Veel chocolade en snoep moeten weggooien omdat het vervallen was.”

“Oxfam verkoop minder (winkels niet meer open)”

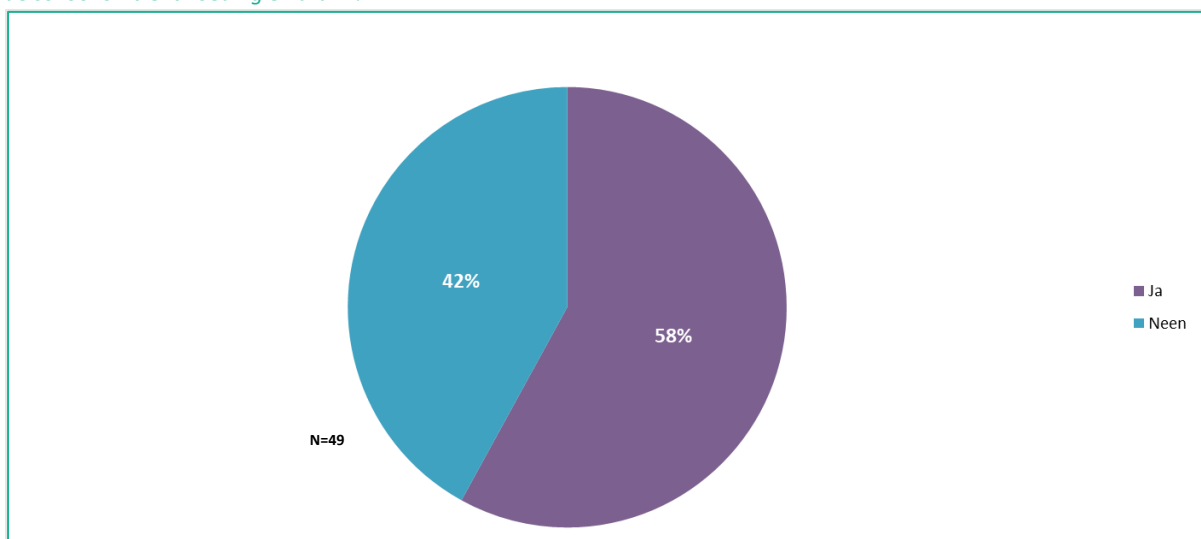
“Meer opletten met aankopen (minder aankopen op voorhand)”

“Geen verkoop meer van boterhammen met choco maar wel verkoop van chocopotten.”

4.2. Gezondheidsbeleid van Crevits (2016)¹

De invloed van het gezondheidsbeleid van Crevits op de verkoop van producten in de scholen is heel wisselend en verschillend voor de scholen. In een aantal gevallen mag de verkoop niet en worden er toch uitzonderingen toegelaten voor de Oxfam- producten. In het surveyonderzoek werd de vraag gesteld of producten uit de WoS verboden werden. Dat is overduidelijk het geval.

Worden sommige producten in de Wereldwinkel op School verboden omdat ze niet voldoen aan het gezondheidsbeleid van de school omtrent voeding en drank?

In het basisonderwijs wordt er in de focusgroepen een uitzondering gemaakt als het aanbieden van de producten maar één of twee keer per jaar is.

Hieronder een greep uit de antwoorden voor het secundair onderwijs:

“Geen frisdrank meer op school.”

“Moeilijk in keuze van producten voor verkoop, veel producten mogen niet verkocht worden.”

“Populaire producten mogen niet verkocht worden: chips, chocolade en frisdrank.”

“Balanceren: je kan het niet combineren met een school die zich als gezond vooropstelt.”

“Éénmalig wordt het wel toegelaten”.

“Gezondere producten: groetenchips – maar dit kost weer meer, dus dat werkt niet.”

¹ Voor meer info zie: [Onderwijs en voedingsindustrie samen voor gezonde scholen - persbericht \(vlaanderen.be\)](https://www.vlaanderen.be/onderwijs-en-voedingsindustrie-samen-voor-gezonde-scholen-persbericht)

“Wij bieden in de WoS ook cursusblokken, dopper flessen en herbruikbare rietjes aan.”

“Repen en fruitsap mag nog steeds.”

4.3. Impact van duurzaamheid en korte keten op de scholenwerking

De mensen die aanwezig waren in de focusgroepen zowel van het BaO als van het SO zien dit als een EN/EN verhaal. Zowel de aandacht brengen op het belang van korte keten dan op het Oxfam gegeven moet gebeuren om een genuanceerd verhaal te kunnen brengen. Boeren uit het Zuiden en de lokale boeren zijn belangrijk. Leerlingen worden meegenomen in beide verhalen. Scholen spelen daarop in door lokale ontbijten aan te bieden, lokaal biologisch appelsap van bij de wereldwinkel, biologisch te tuinieren op school, landbouwbedrijven in de buurt te bezoeken,...

“In veel wereldwinkels worden nu ook lokale producten verkocht en dat is belangrijk. Deze producten uit de korte keten moeten ook aandacht krijgen. Als er producten zijn die van dichterbij komen en je kan deze kopen, dan maken we naar de leerlingen ook de brug dat dit belangrijk is.”

Bijkomend benadrukken de educatieve krachten dat duurzaamheid ook aandacht hebben is voor economische en sociale aspecten. Het wordt nu soms teveel verengd tot het ecologische verhaal. Dit moet beter gepromoot worden.

CONCLUSIE

Kinderen en jongeren staan centraal in het achtste resultaat van het DGD- programma:

Kinderen, jongeren en jongvolwassenen (3-26 jaar) hebben inzicht in het concept oneerlijkheid (in een mondiale context) en/of in de impact van wereldhandelsregels op kleine landbouwproducenten in het Zuiden en op het milieu.

Oxfam werkt aan de pijler 8 van het DGD- programma via het scholenwerk (wereldwinkels op school en scholenactie). De conclusie volgt de indeling van de hoofdvraagstelling omtrent effectiviteit, impact, duurzaamheid en relevantie.

Effectiviteit

1. In hoeverre zijn onze vooropgestelde doelen bereikt?
2. Wat waren belangrijke factoren die invloed hadden op het al dan niet bereiken van onze doelstellingen?
3. Bereiken de activiteiten de vooropgestelde doelgroepen (en iedereen binnen de doelgroep)?

Het scholenwerk wordt als zeer nuttig en relevant omschreven om verschillende doelen te bereiken. Het zijn concrete en actiegerichte methodieken. Er zijn heel veel verschillende insteken die het voor een school interessant maken om ermee aan de slag te gaan (werken aan bewustwording bij kinderen, ouders sensibiliseren, linken leggen naar de wereldwinkel, pedagogisch-didactisch, linken leggen tussen theorie en praktijk,...).

De scholenwerking bereikt een breed scala aan leerlingen in het basisonderwijs en het secundair onderwijs (ASO/BSO/TSO/KSO). Doordat er een keuze kan gemaakt worden uit een verschillend aanbod wordt dit als laagdrempelig omschreven.

M.b.t. vraag 2 de factoren die invloed hebben op het al dan niet bereiken van de doelstellingen verwijzen we graag naar de 4de vraag rond relevantie.

Impact

1. Welk verschil is er bereikt bij de doelgroepen?
2. Hoe heeft het project bijgedragen aan deze resultaten?

De vooropgestelde doelen worden bereikt. Er is zeker verschil waar te nemen bij kinderen en jongeren waar er gewerkt wordt met WoS en scholenactie. Er ontwikkelt zich bewustwording bij de leerlingen en de leerkrachten. Voor de leerlingen die meewerken met de WoS zit de meest duidelijke impact op het niveau van bewustwording en interesse. Wanneer we kijken naar de motivatie van de leerlingen om deel te nemen aan WoS dan is dit vooral gelinkt aan verantwoordelijkheidszin en amusement.

Ook voor de doelgroep 'leerkrachten' wordt impact opgetekend. Men rapporteert meer bewustzijn bij leerkrachten over het centrale thema, een zekere interesse en onderlinge communicatie tussen leerkrachten over (on)eerlijke handel.

De brochures, flyers en affiches naast de scholennieuwsbrief zijn het meest gekende van het aangeboden materiaal. Wanneer we inzoomen op het gebruik van het lesmateriaal dan stellen we vast dat de leerkrachten vooral eigen lesmateriaal ontwikkelen af en toe in combinatie met lesmateriaal van Oxfam. De bruikbaarheid van het lesmateriaal wordt erg wisselend ingeschat. Men is het er wel over eens dat er nog veel potentieel zit om dit verder uit te werken en om daarbij te linken naar de huidige eindtermen.

Duurzaamheid

Zijn de voorwaarden voor duurzaamheid vervuld opdat ons scholenwerk duurzaam kan zijn?

1. Hoe duurzaam zijn de ontwikkelde modellen (Wereldwinkel op School en Scholenactie)?
2. Leerkrachten: werden de boodschappen uit de scholenacties en de ontwikkelde lesmaterialen geïntegreerd in de lesplannen van de bereikte leerkrachten?
3. Leerlingen: is er sprake van een vruchtbare voedingsbodem voor het debat van morgen?

Er is zeker een effect waarneembaar doorheen de tijd, wanneer je éénmalig een WoS doet dan is de kans groot dat je dit doorheen de tijd opnieuw zal doen. Ook de cijfers rond scholenacties blijven stabiel doorheen de tijd (zie hiervoor bijlage resultaten 2017-2021 rond scholenwerk van Oxfam). De betrokkenheid van de leerlingen is aanwezig in het samen met elkaar praten over het thema en in het meewerken aan de WoS.

Leerkrachten overleggen samen rond de integratie in de lessen van de thematiek. Er wordt een sterkere steun ervaren van directie dan van andere leerkrachten maar de steun van andere leerkrachten is wel aanwezig.

Een groot deel van de leerkrachten weet niet of de WoS ruimer is ingebed in de beleidsvisie van de school. We zien dus wel duurzaamheid maar merken weinig doorwerking op beleidsniveau. Om duurzaam te zijn doorheen de tijd wordt belang gehecht aan een charter dat je als school zou kunnen bekomen. Goede praktijken borgen en expertise uitwisselen is belangrijk om doorheen de tijd het scholenwerk duurzaam te houden.

Relevantie

1. Wat is de relevantie van de scholenwerking, rekening houdend met eventuele veranderingen die zich in de loop van de uitvoering DGD-programma voordeden in de externe context (met een expliciete focus op eindtermen, leerplannen van de koepels en ander relevant beleid) of binnen de organisatie?
2. Hebben deze veranderingen een effect gehad op de relevantie van het scholenwerk en hoe is er hiermee omgegaan?

De scholen zien veel mogelijkheden om de scholenwerking te linken aan de nieuwe eindtermen waardoor het aanbod nog relevanter zal worden.

COVID heeft een grote invloed gehad op de WoS evenals het gezondheidsbeleid van minister Crevits. Beiden hebben ervoor gezorgd dat er o.a. veel minder verkoop was op school en hebben dus onmiskenbaar een invloed gehad op het scholenwerk. Creatieve oplossingen werden bedacht om tijdens COVID toch een online aanbod WoS te kunnen voorzien in een aantal scholen.

De nadruk kwam (o.a. door COVID) ook steeds meer te liggen op lokaal kopen en de lokale boeren ondersteunen. De scholen spelen hier soepel op in door zowel het verhaal van Oxfam dan het belang van lokaal kopen beide onder de aandacht te brengen.

AANBEVELINGEN

1. Door scholen wordt de scholenwerking als één groot aanbod gezien met aandacht voor WoS, scholenactie en het belang voor de lespakketten. Bij het uittekenen van een beleid is het belangrijk om deze 3 aspecten samen te nemen en aandacht te hebben voor verschillende methodieken die daarbij kunnen gehanteerd worden.
2. De lespakketten worden als zeer ondersteunend gezien voor WoS en scholenactie. De lespakketten zijn een belangrijke troef om een inhoudelijke aanvulling te doen op de verkoop en om een brede gedragenheid te creëren binnen de school. Het is dan ook goed om te kijken hoe een (vakoverschrijdend) aanbod mogelijk is tijdens de hele schoolloopbaan. Een aanbod dat makkelijk bruikbaar is voor leerkrachten, interactief is, de digitalisering binnen het onderwijs volgt en gelinkt is aan de eindtermen. De mogelijkheden qua lespakketten overzichtelijk presenteren is daarbij belangrijk.
3. De website van de scholenwerking is een toegangspoort voor scholen om informatie over de scholenwerking te verkrijgen. Het is belangrijk dat deze makkelijk bereikbaar, toegankelijk en gebruiksvriendelijk is. Het educatieve luik moet gemakkelijk terug te vinden zijn en het delen van inspirerende praktijken m.b.t. WoS en scholenactie wordt als belangrijk ervaren.
4. Een goede marketing van de scholenwerking zal het aanwezige potentieel nog beter tot uiting doen komen. De aangekaarte mogelijkheden zijn bv. een logo/charter, ondersteunend promotiemateriaal, communicatie over realisaties,... Ook de aanwezigheid op sociale media is zeker naar jongeren toe heel belangrijk. Blijf ook inzetten op een breed mogelijk aanbod van Oxfam producten in de school bij recepties, koffie in de lerarenkamer,...
5. Denk voldoende toekomstgericht via het exploreren van samenwerkingen met belangrijke partners op het terrein bv. WoS stimuleren om samenwerking met steden op te zoeken. Anderzijds is het ook belangrijk om vanuit het hoofdkantoor linken te leggen naar de lerarenopleiding en bekijken wat er daar mogelijk is.
6. Bekijk ook ruim wat mogelijk blijft indien scholen opnieuw meer online moeten werken met hun leerlingen.
7. De samenwerking tussen scholen en wereldwinkels is, waar mogelijk, een meerwaarde. De educatieve krachten en de vrijwilligers zijn daarin een belangrijke schakel. Interessante methodieken worden soms lokaal uitgewerkt. Bekijk op welke manier dit voldoende gedeeld en geborgen kan worden en zorg voor voldoende bijscholing.
8. Scholen moeten samenwerking kunnen inplannen. Continuïteit in het aanbod vanuit de wereldwinkels naar de scholen toe (inhoudelijk en verkoop) is dan ook erg belangrijk.

9. De Wereldwinkel op school is een belangrijke opstap voor veel scholen om te werken met hun leerlingen rond bewustwording. Het is belangrijk om te bekijken welk aanbod van assortiment mogelijk is in de WoS om te voldoen aan het vooropgestelde gezondheidsbeleid zodat deze link blijvend gelegd kan worden.
10. Het activeren van de ouders wordt door veel scholen als belangrijk ervaren. Besteed daar ook aandacht aan bij het uitwerken van de acties.
11. Regelmatigheid en herhaling binnen de acties zijn aangewezen om gedragenheid te creëren binnen de scholen.

Bijlages

- Overzicht_doorgenomen_achtergronddocumenten (Bijlage1)
- 20220329 Resultaten 2017-21 scholenwerk_Metdownloads (Bijlage 2)
- Gehanteerde vragenlijst focusgroep educatieve krachten (DEF) (Bijlage 3)
- Resultaten focusgroep educatieve krachten (DEF) (Bijlage 4)
- Gehanteerde vragenlijst focusgroep WOS en scholenactie BaO en SO (DEF) (Bijlage 5)
- Samenvattend resultaten kwalitatieve bevraging focusgroepen BaO en SO (DEF) (Bijlage 6)
- Kopie van 20220222 deelnemers focusgroepen (Bijlage 7)
- Vragenlijst kwantitatief Wereldwinkel op school (Bijlage 8)
- Resultaten vragenlijst kwantitatief Wereldwinkel op school (Bijlage 9)
- DBP_CV_Barbara Janssens
- DBP_CV_Jan Verbelen